

27. HERALDICKÝ DOPIS.

Náš erb.

Náš rodný erb, ten tvrdého je slohu,
jej první šlechtic marně v erbu hledá,
jak na nás přešel od dědova děda:
klas potem zrozený a větev hlohu!

Dlaň ke pluhu a v prst hluboko nohu
my tiskli od věků a králi nedá
ni kníže, co mu dala naše běda
— a král tak čistou nedá duši Bohu.

Tak nosíme ten erb svůj tisíc roků;
však meč a ostruhy, my též je známe:
kdo který v štítu, dřív byl v našem boku
a ostruha dřív plouhala nám hrudu.

A také na své heslo něco dáme:
„Zde byl jsem věky a zde také budu!“

Josef V. Sládek 1845 - 1945.

Tři úmrtí. V září 1945 zemřel malíř Lazar Pomíjel ve věku 44 let. Byl jedním z nemnohých našich malířů, který se vyznal v heraldice a dobře maloval znaky.

Dne 30. října zesnul Štěpán Zalešák, profesor Uměleckoprůmyslové školy. Narodil se v roce 1874 a řezbářské nadání ho uvedlo na uměleckou dráhu, na níž dobyt velkých úspěchů. Je tvůrcem znaku hl. m. Prahy, řezaného ve dřevě a umístěného v radní síni Staroměstské radnice. Zmínil se o tom Prof. Dr. V. Vojtišek v článku „O znaku hl. m. Prahy“ ve Věstníku hl. m. Prahy z 18. srpna 1945; podstatnou část tohoto článku jsme otiskli (i se zmínkou o Prof. Zalešákově) v 24. Heraldickém dopise ze srpna 1945.

Bolestně překvapila zpráva o smrti Dr. Antonína Veselého, ušlechtilého kulturního pracovníka. Zajímal se o heraldiku a ve své funkci v tiskovém odboru předsednictva ministerské rady působil k tomu, aby významnější stati a zprávy Heraldických dopisů byly rozšiřovány úředními tiskovými korespondencemi. Z jeho podnětu byl napsán článek od J. Milde „Heraldika pramenem vzorů pro práce výtvarné“ v 16. Heraldickém dopise z prosince 1944.

Utvoření samostatné organizace heraldické.

V červenci 1943 se po prvé sešlo několik heraldiků k rozpravě o vytvoření heraldické organizace, jež by se stala centrem vědecké i laické činnosti znakové. Měli na mysli nejprve organizaci samostatnou, uvědomivše si však, že na spolku založeném v době německého panství by mohlo ulpět podezření, že je to organizace Němcům vítaná, rozhodli se prozatím vytvořit heraldický odbor při některé vhodné organizaci. Byla zvolena Jednota starých českých rodů, a tak v březnu 1944 byl založen Heraldický odbor Jednoty st. č. rodů, který v mezích, jež těžká doba dávala, vyvíjel živou činnost. Slavný květen 1945 změnil podmínky veškerého života a práce, zase se otevřely široké obzory, ale narostly i pracovní úkoly. Všude, pro všechny. Také pro heraldiku. Pro splnění jejích úkolů blízkých i vzdálených je forma pouhého odboru již těsná. Heraldika se hlásí o místo, které jí patří

mezi všemi ostatními vědami, a také je zaujme. Ještě na dlouhou dobu bude odkázána na spolupráci laiků, a proto jen vědecké pěstění heraldiky nestačí - již jen proto, že vědeckých pracovníků je pramálo, což se projevuje zejména v tvořivé práci vědecké.

Laičtí pracovníci, mají-li pracovat ekonomicky a správně, potřebují střediska, které by jim dalo pracovní plán i pracovní návod. Není zatím naděje, že by byl utvořen státní nebo vůbec veřejněprávní ústav heraldický, a tak jediné řešení jest vytvořit heraldickou organizaci, mají-li být splněny alespoň ty úkoly, jichž odklad je spojen s nebezpečím, zejména soupis heraldických památek. K práci na těchto úkolech je nutno získat všechny heraldiky dobré vůle, a to není možné v Heraldickém odboru J. s. č. r., neboť nelze předpokládat, že všichni heraldikové souhlasí s programem Jednoty st. č. rodů, pro kterou heraldika není cílem, nýbrž jen jedním z řady prostředků vedoucích k jejím cílům. Jestliže tedy ti, kdož stojí v čele Heraldického odboru, se nyní v souhlasu s míněním členstva rozhodli vytvořit samostatnou heraldickou organizaci, pak nečiní nic jiného, nežli že plní svůj program z července 1943 a že hodlají zajistit heraldice náležité místo. Dojde-li totiž k organizované spolupráci historických spolků, jak se nyní o to usiluje, mohlo by se stát, že heraldika by se octla vůbec mimo tuto spolupráci neboť není jisto, zda Jednota st. č. rodů nejsou spolkem historickým by byla do ní pojata nebo byla sama ochotna se jí zúčastnit, a nebyl by pak na ní zúčastněn ke škodě heraldiky ani Heraldický odbor. Kromě toho čekají na heraldiku již v blízké budoucnosti úkoly takového rázu, že je může podniknout jen organizace samostatná. Máme tu na mysli zvláště sjezd heraldických pracovníků a přátel heraldiky, jež nelze již dlouho odkládat.

Naplnuje se tedy nyní to „prozatím“, s nímž byl Heraldický odbor J. s. č. r. zakládán. Je jen v zájmu pravdy a spravedlnosti, jestliže s povděkem zjišťujeme, že Jednota st. č. rodů ponechala Heraldickému odboru po celou dobu jeho trvání plnou samosprávu, že nijak jeho činnost neomezovala, naopak ji podporovala. Součinnost Heraldického odboru s Jednotou byla vždy upřímná a nevyskytl se dosud ani jediný rozpor. První kroky organizované práce heraldické budou vždy spojeny s jménem Jednoty st. č. rodů a rozloučí-li se nyní Heraldický odbor s Jednotou, pak učiní to s pocitů vědeckosti a přátelství. Vedení Heraldického odboru doporučí svým členům, aby i po vytvoření Heraldické společnosti zůstali věrnými členy Jednoty a aby i dále pracovali pro její ušlechtilé cíle v intencích jejího předsedy Dr. Vincence J. Matiny.

Rada Heraldického odboru zahájila již kroky potřebné k tomu, aby byla počátkem r. 1946 založena samostatná Heraldická společnost. O svém pracovním programu rozhodne sama, ale sotva lze pochybovat, že se bude příliš lišit od pracovního programu a metod dosavadního Heraldického odboru, jen základna práce bude širší a tempo živější. Jistě nebude opuštěna zásada, že laická činnost se bude řídit návody, které poskytnou odborníci. Tím snáze bude možno se přidržet této zásady, že lze se nadít, že v řadách a zejména ve vedení Heraldické společnosti se uplatní vědečtí odborníci. Bude to jistě k značnému prospěchu heraldiky. Stane se tak Heraldická společnost po He-

raldickém odboru J. s. č. r. druhým stupněm na cestě k cíli všech našich heraldiků: aby česká heraldika dosáhla alespoň té váhy, jakou mají ostatní složky naší kulturní činnosti. — J. M.

Heraldika v tisku. Časopis Československý obchod z 5. října 1945 uveřejnil článek „Kramář šlechticem“, v němž se píše, že p. Jaroslav Pfeifer z Kroměříže, kramář a brusič, je potomkem Jiřího barona Pfeifera, důchodního písaře v Branně, který zemřel v r. 1714 a jenž měl v erbu „trojlistou (?) lilii v červeném poli“ a v klerotu pět pštroších per. Jeho syn Josef se pak věnoval kramářské živnosti, prý proto, jak se v článku píše, že „přinášela nejen čest, ale i bohatství“. Je-li obsah článku pravdivý, pak je to věru kuriosní případ. — Časopis Československo vydávaný ministerstvem informací, má na obálce (1. čís. říjen-listopad) velký státní znak; tinktury v něm jsou naznačeny zcela proti pravidlům. Taková nedopatření by se neměla dít nikde, tím méně pak v publikacích oficiálních a nejméně u těch, jež jako Československo jsou určeny pro reprezentaci v zahraničí. Ani sama kresba znaku nevyhovuje heraldickým požadavkům určitosti a pevnosti linie. Prosimе o nápravu! — V tomtéž čísle je reprodukce litografie C. Boudy „Olomouc“ s městským znakem olomouckým: je z cyklu „Tvář našich měst“, o němž jsme referovali v 14. Heraldickém dopise z října 1944. — Časopis turistů z 1. listopadu přináší zmínky o těchto znacích: V článku „Ležáky, Lidice, Ploština“ od Č. Vilma: Znak sasko-lauenburský v býv. kostele Sv. Martina v Lidicích; znak Berků s pětilistou růží na svorníku ve zbytcích tvrzi v Butehradě; znak strahovské kanonie v Nebušicích, malovaný J. Heřmanem. V článku J. Schocha „Doubravnik“: Znak Pernštejnů nad portálem kostela v městyji Doubravniku na Moravě; 33 znaky, mezi nimi Pernštejnů, z Valdeku, z Lipé, z Selenberku, z Lomnice a Meziříčí, z Rožmitálu, Ditrichštejnů, Zerotínů, Salmů, Boskovických, Vartenberků a Libických na 10 mramorových sloupech téhož chrámu. V článku A. Kalfuse „Holubická rotunda“: Znak rodu Sárvců s radlicí a otkou nad vchodem do věže u rotundy v Holubicích na Kladensku; týž článek mluví o pečeti v bílém vosku nepotvrzeného pražského biskupa Pelhřima z r. 1224. — Měsíčník P ř e h l e d z 1. listopadu přináší vyobrazení a popis odznaku pro absolventy vysokých škol v SSSR. Odznak, jenž se nosí na pravé hrudi, je zlatě-stříbrně lemovaný modrý kosočtverec se zlatou státní značkou SSSR. Je to pozoruhodné zařízení, jež svědčí o tom, jak velice v komunistickém státu si váží vysokoškolské inteligence. — Věstník hl. m. P r a h y z 3. listopadu otiskl fotografii nástěnné malby L. Nováka v sklepní restauraci Nár. domu smichovského, na níž je pěkně vy-malován znak řemesla pivovarského. Totéž číslo Věstniku reprodukuje desky Zlaté knihy hl. m. Prahy s pražským znakem.

Z tisku neperiodického uvádíme: Orbis (Praha 1945) vydal knižku „Výšší stupně významování, řády a medaile SSSR a odznaky Rudé armády“ od R. Tumanova. Knižka obsahuje popisy téměř všech dekorací SSSR, způsob významování, dále stať o povinnostech významovaných, o pravidlech nošení dekorací, o výhodách a úlevách, jichž dekorované osoby požívají. Kniha je provázena 15 tabulkami na pěkném papíře, která obsahují řadu fotografií, dekorací a vojenských distinkcí, žel, že značně neostrých. Leč i tak podává knižka dobrou a vítanou informaci. — Sborník „17. listopad“ (Praha 1945), vydaný Svazem čs. studentstva u příležitosti světového studentského kongresu v Praze, přináší fotografie zlaté bully Karla IV., pečeti a pečeti univerzitní obce z r. 1348, pečeti M. Jana Husa a pečeti rektora z druhé pol. XIV. stol.

Spolek sběratelů a přátel exlibris vydává seznamy knižních značek podle autorů. V listopadu, kromě jiných, byl vydán seznam exlibris kreslených F. Kyselou a V. Rytířem. V Kyselově seznamu, sestaveném členem Heraldického odboru Janem Žížkou, jenž padl v hrdinném boji o Prahu 9. V. 1945, jest uvedeno exlibris knihovny archivu hl. m. Prahy s pražským znakem. Seznam Rytířových knižních značek je velmi bohatý na heraldická exlibris: napočítali jsme jich 57 v celkovém počtu 329 knižních značek.

Československá tisková kancelář do své kulturní korespondence zařadila 15. listopadu článek s názvem „Orgán českých rodopisců-heraldiků“ o povšechném významu a rázu Heraldických dopisů. V kulturní korespondenci z 27. listopadu pod názvem „Kdo má navrhovat řádové dekorace?“ je stručný výťah z článku K. Schwarzenberga „O československých dekoracích“ v 26. Heraldickém dopise z října 1945.

Členská schůze Heraldického odboru J. s. č. r. se konala dne 20. listopadu 1945 ve večerních hodinách v Nár. domě Král. Vinohradů. Za početné účasti členů i hostů pronesl pan Josef Svátek přednášku s názvem „Záhada poděbradského Kupfera“, v níž uvedl zajímavé podrobnosti ze života a působení Viléma Kupfera (1841-1903), vydavatele a tiskaře, jehož heraldické práce kolují mezi sběrateli, z nichž však

málokterý něco podstatného o Kupferovi věděl. Po přednášce, jež byla provázena ukázkami Kupferových tisků, podrobně referoval p. Josef Milde o chystaném kursu heraldiky, jenž bude uspořádán v zimních měsících roku 1946. Dále byl na pořadu referát p. Dr. Josefa B. Nováka o úmyslu rady Heraldického odboru utvořit místo dosavadního odboru samostatnou heraldickou organizaci. Referent zevrubně odůvodnil chystanou změnu a uvedl některé významnější odstavce ze stanov připravených pro budoucí Heraldickou společnost. Po jeho referátu následovala rozprava, jež ukázala, že všechno členstvo souhlasí s myšlenkou samostatné organizace heraldické. Členská schůze byla pak zakončena rozpravou o účasti vědeckých odborníků na organizované práci heraldické, aby tak činnost laických pracovníků, vedená a řízená vědci, přinášela heraldice skutečný prospěch. Rozprava vyzněla v přání všeho členstva, aby v chystané Heraldické společnosti se uskutečnila úspěšná spolupráce vědců a laiků.

O historickém spolku. V 25. Heraldickém dopisu byla uveřejněna úvaha o slučování organizací, které se zabývají historickými studii, a byly tam uvedeny tři české historické organizace. V tomto Heraldickém dopise věnujeme samostatný článek nejstarší české historické organizaci, Historickému spolku. Historický spolek byl založen r. 1866 a v čele měl vždy vynikající odborníky, jako byli W. W. Tomek, Dr. Jaromír Čelakovský, Prof. Dr. V. Novotný, Prof. Dr. G. Friedrich, v přítomné době pak Prof. Dr. V. Vojtíšek. Práce ve spolku se činně účastnili význační historikové, jako Prof. Dr. J. Emler, Prof. Dr. A. Rezek, Prof. Dr. J. V. Šimák a jiní.

Historický spolek připravoval vydání českého diplomatáře a uskutečnil vydání mnoha publikací, mnohdy významu základního. Tak vydal Prameny dějin českých (Fontes rerum behemicarum), Šimáčkovu edici Zpovědní seznamy arcidiecése pražské z let 1671-1725 dosud devítisvazkovou. Ku počtě 60. narozenin Prof. Dr. G. Friedricha vydal Historický spolek roku 1931 Sborník prací, do něhož přispěli 33 čeští historikové studii ze všech oborů historických věd. Z heraldiky dlužno uvést práci Prof. Dr. V. Chaloupeckého O znaku Slovenska; k heraldice se vztahuje stať K. Gutha Koruna Sv. Václava. — Památce Prof. Dr. V. Novotného je věnována tiskem vydaná přednáška Prof. Dr. V. Vojtíška „Václav Novotný, o jeho osobě a díle“, jež byla vydána Historickým spolkem společně se Společností Husova musea. Z numismatiky vydal Historický spolek dílo Doc. Dr. G. Skalského „Stručný přehled vývoje českého mincovnictví“ v r. 1937.

Domníváme se, že Historický spolek, v němž působili a působí tak významní představitelé české vědy historické, by značně mohl prospět při soustředění historické práce.

Věnování ku prospěchu heraldiky. Pro účely Heraldického odboru J. s. č. r. věnoval člen rady odboru, jenž si nepřeje být jmenován, částku Kčs 1800,—. Přáli bychom si, aby tento čin se stal příkladem i ostatním přátelům heraldiky.

K světovému studentskému kongresu „17. listopad“ byla vydána hliněná plaketa, na jejímž lici je zpodobena pečeť Karlovy university, na rubu pak odznak kongresu.